

12. 6. 2023

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Jak se bránit manipulaci s obsahem pohovoru s nezletilým dítětem v opatrovnických sporech

V praxi narážíme na častou situaci - soudce se rozhodne v rámci opatrovnického řízení vyslechnout nezletilé dítě a později účastníky seznámí s obsahem pohovoru, nezletilý však tvrdí, že se takto nevyjádřil a závěr soudu je chybný.

Obecně platí, že názor dítěte je zjišťován právě jeho výslechem, a to v souladu s článkem 12 Úmluvy o právech dítěte, kterým je uložena smluvním státům povinnost zabezpečit dětem, které jsou schopny formulovat své vlastní názory, právo názory svobodně vyjadřovat ve všech záležitostech, které se jich týkají, kdy soud musí věnovat těmto názorům patřičnou pozornost. Tato povinnost se promítá do českého práva v ustanovení § 104 občanského soudního řádu, kde je stanoveno: *v řízení, jehož účastníkem je nezletilé dítě, které je schopno formulovat své názory, soud postupuje tak, aby byl zjištěn jeho názor ve věci. Názor nezletilého dítěte soud zjistí výslechem dítěte (...). Způsob výslechu volí soud, kdy by výslech nezletilého měl být výjimečným opatřením v případech, v nichž nepostačují zjištění, která jsou získána méně zatěžujícími prostředky, například prostřednictvím rodičů.*

Pokud je přikročeno k výslechu nezletilého je též značně rozdílná praxe napříč soudy co do osoby, která výslech provádí. Možností, jak bude proveden výslech nezletilého je vícero. Jako nejlepší se jeví výslech přímou soudcem, v ideálním případě například návštěvou v neutrálním prostředí, kdy ten má možnost nezprostředkovaně hovořit s dítětem a udělat si vlastní názor. V případě výslechu dítěte soudem není stanoveno, jakým způsobem by výslech měl být zachycen a praxe se nutno podotknout značně liší. V souladu s o.s.ř. by názor nezletilého dítěte měl zjišťovat především soud a pouze ve výjimečných případech by jej měl zjišťovat prostřednictvím zástupce dítěte, znaleckého posudku nebo příslušného orgánu sociálně-právní ochrany dětí. Praxe je však jiná a pohovory s dětmi realizují ve většině případů sociální pracovníci orgánů sociálně-právní ochrany dětí.

V případě, že výslech provede sociální pracovník je dle našeho názoru riziko jisté míry ovlivnění názorů dítěte, kdy může dojít k tomu, že dítě například doprovodí k výslechu například jeden z rodičů, což může mít na výslech dítěte vliv, ještě častější je však vidět nátlak ze strany obou rodičů, neboť oba vědí dopředu, že dítě bude vyslechnuto. Orgán sociálně právní ochrany dětí nemá žádnou jednoznačnou metodiku, jak provádět zachycení pohovoru s nezletilým, zda pohovor nahrávat, dělat si poznámky či zda později reprodukovat obsah pohovoru na základě toho, co sociální pracovník slyšel. Ovšem pouhá reprodukce názorů nezletilého sebou nese, ostatně stejně jako u výslechu soudem, riziko dezinterpretace slyšeného a vnímaného.

Riziko dezinterpretace je bohužel rovněž přítomno u výslechu soudem. Výslech soudem je zpravidla prováděn bez přítomnosti rodičů, či jiných osob, které mají k dítěti blízký vztah, aby byly eliminován případný vliv na výpověď nezletilého, zákon toliko neukládá povinnost provádět výslech vždy bez rodičů, to je na úvaze soudu, ale provést jej bez jejich přítomnosti se jeví jako vhodné. Nejedná se o výslech ve smyslu dokazování, ale jde pouze o zjištění názorů nezletilého, k nimž by mohlo být

přihlédnuto, kdy k nim zpravidla přihlédnuto bývá. V praxi je dítě mnohdy vyslýcháno mimo jednacích místnost, kdy později soudce reprodukuje závěry z výslechu do protokolu o výslechu či při jednání.

Dítě ovšem nemá možnost ohradit se proti nepřesnostem, které při reprodukci mohou nastat, kdy toto pak představuje právě výše zmíněné riziko dezinterpretace.

Co lze dělat, když si soudce názor nezletilého vyloží špatně či neúplně, a tak jej následně reprodukuje, zaprotokoluje a přihlédne k němu, mnohdy velmi výrazně, při rozhodování ve věci? Je otázka, zda by dítě nemělo mít možnost být v rámci výslechu zastoupeno advokátem, či zda neuvažovat o jiném mechanismu obrany pro případ, že by došlo k dezinterpretaci jeho názoru.

Předně narážíme na to, že dítěti není vysvětleno, že jeho výslech není povinností, ale právem. Dítě na otázky ani nemusí odpovídat. Dítěti není nabízeno, aby měl s sebou důvěrníka. Tímto důvěrníkem může být někdo z příbuzných, kamarád či jiná blízká osoba. Dítěti není ani vysvětleno, zda jeho pohovor je nahráván nebo učiněn záznam a co to znamená, a zda se k němu může vyjádřit. Dítě není ani poučeno, že může žádat o svého zástupce i jinou osobu než OSPOD, pokud k němu nemá důvěru (často, pokud hájí pouze zájmy státu či jednoho rodiče).

Vzhledem k tomu, že z protokolů ani záznamů z pohovoru nezletilého není nezletilému přečten, nemá se nezletilý jak bránit dezinterpretaci toho, co řekl ani tomu, že do závěru, který si soudce udělal, byl osobou soudce či sociálním pracovníkem tlačěn.

Mnohdy se totiž stává, že v zájmu usnadnění rozhodování a vycházení vstříc judikatuře jsou děti manipulovány soudem větami typu „dokážeš si to představit“, „bylo by to tak strašné“, „už nejsi malá, bez maminky vydržíš, ne“.

Co je dalším způsobem šikany nezletilých dětí je skutečnost, že soudy nařídí pohovor nezletilých s OSPOD a následně si je pozve opětovně na soud. A v některých případech i opakovaně.

Mají tedy děti, které se stanou obětí sporů svých rodičů možnost se bránit, pokud nestranný soud s dítětem manipuluje? Rodiče nemohou nepadnout protokol/záznam, nemohou ani ze spisu opatrovníka získat nahrávku (pokud byla pořízena). Soudce a OSPOD jsou tak nepostižitelní za pochybení. Protokol by neměl obsahovat osobní domněnky soudu z provedeného pohovoru, ale naopak by měl co nejpřesněji zachycovat sdělení a situaci dítěte formou rozhovoru s ním a také popis skutečností, které rozhovor mohly ovlivnit.

Přitom dle ust. § 40 odst. 1 o. s. ř. úkony, při nichž soud jedná s účastníky, provádí dokazování nebo vyhlašuje rozhodnutí, se zaznamenávají ve formě zvukového nebo zvukově obrazového záznamu (dále jen „záznam“). Záznam se uchovává na trvalém nosiči dat, který je součástí spisu. Mezi tyto úkony výslech nezletilého zcela jistě patří.

Není tak na místě uvažovat nad případnou podrobnější zákonnou úpravou, která by lépe řešila obdobné situace? Nabízí se několik možností zlepšení stávajícího stavu:

- a) nechat protokol/záznam dítěti přečíst a zeptat se ho, zda odpovídá tomu, co řekl a chtěl říct by mělo být klíčové
- b) pořizovat nahrávku k eliminaci chyb soudu a OSPOD, sloužící k jejich kontrole
- c) nechat si podepsat protokol u dětí starších dvanácti let
- d) poučit dítě a umožnit mu přítomnost důvěrníka nebo advokáta ustanoveného soudem jako v zahraničí.

Toto téma je velmi široké a náš článek by mohl sloužit k otevření veřejné diskuze nad tématem, které je velmi podstatné, neboť se týká těch nejzranitelnějších - dětí a jejich budoucnosti. Participační právo je totiž zužováno jen na zjištění názoru nezletilého, ale čl. 12 Úmluvy o právech dítěte a Evropská úmluva o výkonu práv dětí definuje participační právo širěji - právo dítěte být informováno (např. i o tom, jak nevyhovující rozhodnutí změnit), být konzultováno, právo na vyjádření se k důkazům a tedy i k interpretaci protokolu/záznamu z pohovoru.

JUDr. Eva Ondřejová, LL.M., PhD.,
advokátka

Mgr. Jan Schneider

Tereza Kuželová

[Advokátní kancelář ONDŘEJOVÁ](#)

Příčná 8
110 00 Praha 1

Tel.: +420 777 086 287
e-mail: eva.ondrejova@ondrejova.cz

© EPRAVO.CZ - Sbíрка zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Nový zákon o veřejných dražbách, aukce a obálkové metody](#)
- [Pohled přes hranice - natáčení pornografických klipů jako důvod výpovědi z nájmu bytu](#)
- [Nařízení EU o umělé inteligenci a jeho dopady na využití jazykových modelů v advokátní praxi](#)
- [Revize zájezdové směrnice: co přináší, co hrozilo a co to znamená pro praxi](#)
- [Kupní smlouva o převodu nemovitosti bez uvedení výše kupní ceny](#)
- [Druhá „tlačítková novela“: povinné tlačítko pro odstoupení od smlouvy](#)

- [Souhlas s veřejným užíváním pozemku jako překážka nároku na bezdůvodné obohacení - nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 2541/25](#)
- [Kupní smlouva bez přesného určení kupní ceny](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 36.: Doložka o mlčenlivosti](#)
- [Detekce podezřelého obchodu v kontextu hazardních her](#)
- [AI omnibus](#)